

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

... és ismét ma-
gyar földdé lesz

Sós Endre, Csilléry András és Ción
bölcsei. — Mezőffi Vilmos válasza
Végváry Józsefnek. — Két sirkö-
avatás. — Vázsonyi János beszéde.
— 4195 zsidó szerepel az önkéntes
lakásadók listáján. — A galíciai
prof: Oljenik. — Felekezetünk és
sajtója. — Színes riportok. — Hírek
— Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . !

X. évfolyam 10. sz.

1937. május 15

A címlap Berény Róbert rajza.

Pályázati hirdetés

A pesti izr. hitközség előjárósága pályázatot hirdet a kórházaiban a nm. kir. Belügyminiszter ur által 1937. év április hó 30-án 255020—1937. XVI. szám alatt nyert jóváhagyással módosított szervezeti és működési szabályzata értelmében szervezett alanti rendelő orvosi állásokra:

1.) A pesti izr. hitközség kórháza urológiai osztályán egy rendelőorvosi állásra.

2.) A pesti izr. hitközség szemészeti osztályán egy rendelőorvosi állásra.

3.) A pesti izr. hitközség kórháza gégeszeti osztályán egy rendelőorvosi állásra, illetve amennyiben ez az állás esetleg áthelyezéssel töltenék be, úgy az ezen áthelyezéssel megüresedő gégeszeti rendelőorvosi állásra.

4.) A pesti izr. hitközség kórháza idegosztályán egy rendelőorvosi állásra.

5.) A pesti izr. hitközség kórházainak központi röntgenintézetében egy rendelőorvosi állásra.

6.) A pesti izr. hitközség kórháza sebészeti osztályán az osztályhoz tartozó stomatológiai rendelésén egy rendelőorvosi állásra.

7.) A pesti izr. hitközség kórháza nőgyógyászati osztályán az osztályhoz tartozó terhességi tanácsadó ellátására egy rendelőorvosi állásra.

8.) A pesti izr. hitközség C.) Belgyógyászati osztályán a hitközségi és kórházi alkalmazottak orvosi vizsgáló és irányító központja ellátására egy rendelőorvosi állásra.

9.) A pesti izr. hitközség Bródy Zsig-

mond és Adél gyermekkórháza belgyógyászati osztályán egy ideggyógyászati rendelőorvosi állásra.

A kellően felszerelt pályázati kérvények az összes felsorolt állásokra legkésőbb f. évi május hó 31. napja déli 12 óráig, a pesti izr. hitközség előjáróságához címezve, a hitközség főtitkári hivatalánál (VII. Sip-u. 12. III. 40. szám) nyújtandók be. Később érkező folyamódások figyelembe vételni nem fognak.

A kérvényhez a curriculum vitae és tudományos dolgozatok mellékelendők.

A minősítés tekintetében a nm. Belügyminiszter ur által 1933. év július hó 20-án 234712—1933. XVI. szám alatt jóváhagyott szervezeti és működési szabályzat 59. §-a, a javadalmazás tekintetében pedig az ugyancsak ezen működési szabályzat 70. 135. 137. §-ai az irányadók.

A megválasztottak aláírják magukat a nm. Belügyminiszter ur által jóváhagyott fenthivatkozott szervezeti és működési, valamint a pesti izr. hitközség képviselőtestülete által 1930. október 26-án elfogadott szolgálati és fegyelmi szabályzat előírásának.

Közelebbi felvilágosítással szolgál Eppier Sándor ur, a pesti izr. hitközség főtitkára (VII. Sip-u. 12. III: 40:) akinél a hivatkozott szabályzatok rendelkezésre állanak.

Budapest, 1937. május 4.

A pesti izr. hitközség előjárósága:

Eppler sk.
főtitkár.

Stern sk.
elnök.

IFJUSÁGI CSOPORTOK ALAKULÓ ÜLÉSEI. Április 27-én tartotta alakuló közgyűlést a pesti izr. hitközség Belső Terézvárosi Csoportja dr. Barna Károly kulturális előjáró elnöklétével. A hitközség képviselőtestületében megjelentek: dr. Rosenak Miksa előjáró és Eppler Sándor főtitkár, a körzet részéről: dr. Politzer Gusztáv és dr. Schäfer Zsigmond. Dr. Barna Károly megnyitó beszédében rámutatott azokra az eszmékre, amelyek az ifjusági csoportok célkitűzéseit és munkáját vezérlik. Rác György Ottó és Csillag Kitty ismertették a szervező bizottság munkáját, majd dr. Kalmár György rabbi előterjesztése alapján egyhangulag megválasztották az új csoport tisztikarát. Elnök lett: dr. Bokor Endre, elnökhelyettes: Rác György Ottó, alelnökök: Kemény Mihály, Neuhauser József és Wohl József, titkár: Csillag Al-

bert. A Bethlen-téri Ifjusági Csoport április 20-án tartotta tisztújító közgyűlést. A tisztikar beszámolója után a szervező bizottság tett jelentést, majd Rosner Miklós szavai után dr. Mandel Miklós rabbi előterjesztésére egyhangulag lelkesedéssel megválasztották az ifjusági csoport tisztikarát: elnök lett: dr. Rott László, elnökhelyettes: dr. Reinhardt Sándor, alelnökök: Herschkovits Jenő, Schlesinger László és Varsányi Sándor, titkár: Grünwald László.

Balatonbogláron
„HÁROM A KISLÁNY”
kóser pensióban

napj 3.50 P-ért elsőrendű
ellátással nyaralhat.

Hét nap utazással együtt P 30.—

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Dr. Kenéz-Kurländer Ede:

...és ismét magyar földdé leszel

A Chevra Kadisa közgyűlése úgyszólván egybeesik a Budapesti Nemzetközi Vásár idejével. Érdekes lenne statisztikai adatokkal kimutatni, hogy a Chevra Kadisa tagjai közül hányan vettek részt a kiállításon, hányan emelték a Nemzetközi Vásár sikerét s a zsidó vallásu magyarok munkája, igyekeése és teljesítménye mennyiben járult hozzá a nagy eredményhez: az óriási idegenforgalomhoz, a magyar ipar és kereskedelem megbecsüléséhez. A Chevra Kadisának főfoglalkozása a halotteltakarítás, de a tagok, amíg élnek, dolgoznak, verejtékeznek és igyekeznek a nemzet gazdasági javait szaporítani és a nemzet kincseit gyarapítani.

Nemrégiben hangzott el az új jelszó, hogy mi zsidó magyarok négyszázötvenezeren vándoroljunk ki és hagyjuk itt évszázadok után a hazát, melyről mi úgy tanultunk, hogy „itt éljed, halnod kell...“ Mi ennek a szives felhívásnak nem fogunk eleget tenni és sziklaszilárd meggyőződésünk, hogy

erre nem is kerül sor.

De ha ez a hihetetlen, lehetetlen képtelenség mégis bekövetkeznék, nem fogunk himnuszokat énekelni, nem fog dalra állni a mi ajkunk, hanem héber zsolozsmákkal fogjuk kérni Isten segítségét az ismeretlen jövőbe vezető úton és zsoltárokkal s Hiob igéivel szállunk szembe a Végzettel, mely nem elégette még meg a mi megpróbáltatásainkat és újabb csapást zúdit a fejünkre.

Jehuda Halévy egyik híres tételét variálva elmondhatjuk, hogy *a Chevra Kadisa a zsidóság szíve. Anyasziv, mely szereti mindenik gyermekét, akár jó, akár rossz, ha hűtlen is, ha bűnös is, ha az*

ősi intézményt támadta is és ezzel kiszámíthatatlan károkat okozott. A Chevra Kadisa csak annyiban emlékezik a multakra, hogy követi a szent hagyományokat, elárasztva meleg szívének sugaraival minden egyes gyermekét. Rituális hagyományok keretében átadja a halottakat az anyaföldnek, hogy megvalósuljon az Irás igéje: „*Földből vétettél ember és ismét földdé leszel.*“ Mi, zsidó magyarok, minden most divó hangzatos szavak ellenére elmondhatjuk:

***magyar földből lettünk, magyar földön termelt
buzából és az itt tenyésztett állatokból táplálko-
zunk, és az út végén, midőn felsorakozunk az
ősökhez: ismét magyar földdé leszünk!***

És a Chevra Kadisa az az intézmény, amely közreműködik ennél a transformációnál, szeretettel és minően embernek kijáró kegyelettel.

Sokféle egyesület működik a zsidó kehila kebelében, de a Chevra Kadisa évezredek óta volt is és marad is minden egyes zsidó vallásu embernek igaz szívügye. Régi időkben, ha valaki messze földre távozott, tengeri útra készült, a bucsúzaskor az utolsó jókíván-
ság mindig az volt: „*legyen részed abban, hogy ősi hagyományok
szerint temetted el*“ (Kéver Jiszroél). Mert manapig, — tudatosan
vagy tudat alatt — minden egyes zsidónak az az óhaja, hogy az
előirt ceremóniák betartásával a Chevra Kadisa temesse el és így
egyesüljön az ősök seregével. Ez a magyarázata a Chevra Kadisák
nagy fontosságának, jelentőségének, népszerűségének és különleges
helyzetének. Ez a magyarázata azután annak is, hogy a *Chevra
Kadisát mindenki szereti*, hiszen a Chevra Kadisa gondozza és őrzi
az elhúnytak sirjait, vár bennünket és elkísér utolsó utunkon. Ha
akad is néha a tagok között egy-egy békétlen, aki hiúságból, anyagi
érdekből, vagy hatalmi vágyból visszavonást szit és megbontani
igyekszik az évezredes intézmény szeretetből épült sziklaszilárd falait,
még az efajta rebellis is, *ha előbb nem, de utolsó óráiban várja,
reméli a bűnbocsátó anyasziv kegyeletes intézkedéseit.*

A wormsi Mémor-könyvben van egy feljegyzés, mely még a harmincéves háboru idejéből származik és így hangzik: „Tíz év előtt öt tekintélyes gazdag zsidó hiúságból, nagyravágyásból magához akarta ragadni a Chevra Kadisa vezetését. Választási harcot kezdeményeztek, amely csúfos kudarccal végződött. Nem jár jól az, aki a Chevra Kadisa szent falait érdekből bontogatni igyekszik. Az öt Korach közül négyen átmenet nélkül teljesen elszegényedtek, kicvére jutottak, betegen, elhagyottan csakhamar rászorultak a Chevra Kadisa támogatására. Az ötödik Korach a mult héten halt meg. Utolsó

Sós Endre felhívására Csilléry András megtagadta

Cion bölcseinek hamisított jegyzőkönyveit

Sós Endre, a *Magyar Hírlap* főmunkatársa és a *Szombat* illusztris cikkírója, múlt héten nagyobb tanulmányban leplezte le a német antiszemita körök magyarországi propagandáját és éles hangon tiltakozott Cion bölcsei hamisított jegyzőkönyveinek terjesztése ellen. Rámutatott arra, hogy Magyarországon a kékkeresztes könyvesbolt hozza forgalomba a fércműveket és a kékkereszt védelme alatt hirdetik az erfurti antiszemita internacionálé egyéb kiadványait is.

Sós Endre cikke széles körökben feltűnést keltett és a kiváló publicista rengeteg hozzászólást kapott kritikájához. Ezenkívül több fenyegető levél érkezett címére. De — ami a legérdekesebb — megszólalt az ügyben Csilléry András, a kékkeresztes mozgalom vezére is, aki meglepő módon igazat adott Sós Endrének és a kékkeresztesek hivatalos lapjában, a *Budai Hírlap*-ban kijelentette, hogy a kékkeresztes könyvesbolt nem hivatalos szerve a kékkereszteseknek. Éppen ezért sürgősen intézkedni fog, hogy a *Pilvax*-közben lévő boltról — félreértések elkerülése céljából — vegyék le a kékkeresztes címerpajzsot.

Sós Endre határozott, bátor fellépésének így tehát kellő eredménye volt, mert Csilléry András és a kékkeresztes mozgalom megtagadta Cion bölcseinek hamisított jegyzőkönyveit, amelyeket bizonyos szélsőséges körök most megkísérelnek nálunk izgatási célokra felhasználni.

Sós Endre ezzel kapcsolatban a következőket mondta a *Szombat* munkatársának:

— Csilléry András nyilatkozatának örülök, mert e nyilatkozat azt mutatja, hogy a kékkeresztesek vezére nem hajlandó elfogadni a Harmadik Birodalom minden harci eszközét és nem hajlandó hamisított jegyzőkönyvekkel küzdeni. Egyébként sajnálom a jegyzőkönyvek félrevezetett magyar kiadóit, akik bedőltek a horogkeresztesek hazugságainak. . . Magukról a hamisítványokról nincs újabb mondanivalóm. Minden érvet felsorakoztattam „Cion bölcsei a horogkereszt árnyékában” című könyvemben, amely — ahogy Apponyi György gróf, Horváth Béla, Hatvany Bertalan báró és mások leszögezték — végleg elintézte a kérdést.

H I R D E T M É N Y

A Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet az általa létesített árvavédő és nevelőalap kama-
taiból nyújtandó segélyekre ezennel pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindkét nembeli 6—14 év közötti izraelita vallású, budapesti lakos, árvagyerek. Előnyben részesülnek tagok árvái.

A folyamodványok, melyekhez születési, valamint az árvaságát igazoló okmányok csatolandók,

1937. évi május hó 30-ig nyújtandók be a chevra kadisa előljáróságához. Egyebekben felvilágosítással szolgál az igazgatóság (VII., Erzsébet krt. 26.)

Budapest, 1937. május 9.

„Ami jókat nekem kíván, hasonló jókat kívánok én magának”

Irtta: MEZŐFI VILMOS, Nagy-Magyarország volt országgyűlési képviselője

Kemény szónoki tusádon, ezeket a gunyos szavakat vágta oda a parlament csatasíkján. Ugron Gábor az utólérhetetlen nagy szónok, a székelly rabombán, az akkori kormányelnök arcába. Ugyanezt mondjuk és üzenjük mi, zsidó vallásu magyarok, Végoáry József országgyűlési képviselő urnak, aki a képviselőházi napló tanusága szerint, azt az óhaját nyilvánította, hogy a fémillió (?) magyarországi zsidóból 450 ezer zsidó — egy zsidó országgyűlési képviselő vezetésével, — vándoroljon el tőlünk „boldogabb tájakra”. Üzenem Végoáry József képviselő urnak, ha szereti a kivándorlást, ám vándoroljon ki ő. Mert mi nem megyünk, mi zsidó vallásu magyarok itt maradunk.

Hiszen megírták különböző hangnemben mások is, hogy ezt a szives felhívást mi zsidók nem fogadjuk el. De tartom annyira lényegesnek a képviselő urnak illetén megnyilatkozását, hogy a napirendről ezt a felhívást még levenni nem engedem és a sorok szives közlését kérem. Már azért is, mert azóta, egész sora a kisebb-nagyobb értékű antiszemita pennaforogatóknak, felkapta ezt a jelszót és vagy Palesztinába, vagy Madagaszkárba, sőt bátran és merészen, a stilus kedvéért, a „fekete pokolba” kíván bennünket.

Ezért is meg kell állapítanunk újra; hogy mi zsidók nem fogunk elmenni ebből a magyar hazából soha, sehová. Sem „boldogabb tájakra”, sem derültebb éghajlatra. Nem azért mintha itt olyan nagyon jó dolgunk lenne, hanem egyszerűen azért, mert ez a magyar föld a mi hazánk, mert mi itten, ezen a

földön, itthon vagyunk. Ez a föld a mi édesanyánk és az a föld amely majdan mindnyájunkat eltakar. Innen mi nem tágitunk. Semmiféle más hazát el nem ismerünk, ismerni nem akarunk. Csak egyedül ez a mi hazánk: ez a megcsontított, szomorú, de nekünk oly édes kis Magyarország.

Tiltakozunk az ellen, hogy nekünk nem volna itt épp annyira jussunk élni, mint akár Végoáry József képviselő urnak. A mi apáink veritékét ez a magyar föld itta be. És ha ütött az óra, erre a földre hullott az ő magyar zsidó vérük is. Ha végighordozták a véres kardot e földön, nem volt zsidó, aki kötelességét nem teljesítette volna. 1848-ban a mi apáink is ott küzdöttek Isaszegnél, Nagysarlónál s annyi sok helyen, a magyar szabadságért. Miként mi, úgy a mi apáink, nagyapáink, ükapáink is együtt örültek a magyarság haladásának, nagyságának és együtt szenvedtek a kétségbeesés marcangoló kinjaitól, amikor beborult fölöttünk a magyar ég.

S az utolsó nagy élet-halál harcban, a világháboruban, tizezer zsidó, hősi halálával bizonyította be, hogy a zsidó vallásu magyar is megtud halni a magyar hazáért, ha üt az óra. Ezt megcáfolni senki soha nem fogja tudni. Mert ezt így állapította meg, a megvesztegethetetlen, elfogulatlan magyar bíróság.

Miért kételkednek a mi őszinte, és bensőséges magyar hitünkben és érzésünkben? Hiszen az első szó, ami a mi ajkainkat elhagyja: az a magyar szó volt. Az első dal, amely a mi fülünkbe csengett: a magyar dajka altatódala volt. Zsenge gyer-

mekkorunkban amire tanítottak, s ami vérünkbe vált, az volt, hogy ez a nemzet dicsősége nagy, s a magyar mult fensége örök. S amiként nőtünk, aként szívtuk magunkba azt a boldogító tudatot, hogy mi, zsidó vallásu magyarok is, egyenrangu tagjai vagyunk a magyar nemzetnek. Ezt a nemzetet pedig összefonja, együtt tartja a magyar alkotmány. Milyen átkos, pokoli szándék az, hogy ezt a hitet, ezt az érzést, ezt a meggyőződést mindenkép — bár sikertelenül — ki akarják tépni a magyar szívünkbe. Miért akarnak 450 ezer hazáját szerető magyart a hontalanságba venni? Miért akarnak mézédés szavakkal és a gyűlölködés pokoli hangjával arra kényszeríteni ennyi embert, hogy más hazát keressen? Hiszen nagy Széchenyi István mondanása ma is szent és igaz, hogy oly kevesen vagyunk magyarok, hogy az apagyilkos halálát is meg kellene siratnunk.

Ki meri arcunkba vágni, hogy mi, zsidó vallásu magyarok, nem vagyunk hűséges, kötelességünket teljesítő, polgárai ennek az országnak? Nem-e dolgozunk arcunk verjékével mindennapi kenyérért? Nem-e fizetjük az adót? Nem-e rójjuk le katonázási kötelességünket? Nem-e tiszteljük a törvényeket? Miben van tehát különbség köztünk és bármely tiszteletreméltó keresztény vallásfelekezet hívei közt? Hogy akad a zsidók közt eltévelyedett, komisz, hazájára szégyent hozó bitang? Nem tagadjuk. De ki meri gondolkodva azt állítani, hogy a más vallásu magyarok közt ilyen nyomorult ne akadna? S mi vagyunk az elsők, akik mondjuk és kívánjuk, hogy ha akad ily átkozott, hitvány zsidó vallásu magyar: ám érezzék vele a magyar törvények teljes szigorát. De néhány hitvány miatt a 450 ezer jó magyart csak azért kikergelni

akarni magyar hazájából, mert zsidóknak születtek: botorság és bűn.

Vegyék tudomásul mindazok, akik minket kitessékelnek erről a földről: hogy előttünk nem üres szólam, hanem valóság a nagy költőnek szózata: „Itt élned, halnod kell“. Jó és rossz időben, mindig hűvek voltunk, hűvek vagyunk és hűvek leszünk a magyar hazához. Az önmegtagadásig, a felmagasztaltságig fenséges szavakat talált erre az én elhunyt volt képviselőtársam, tisztelt barátom, a zsidó vezér: Sándor Pál, amikor mondotta és megírta: hogy ha elkövetkezne a hihetetlen, hogy Spanyolország mintájára kivernének innen bennünket zsidó vallásu magyarokat, akkor is azzal a szózattal hagynánk el Magyarországot:

„Isten áldd meg a magyart!“

Hiszem, bizom abban, hogy el fog jönni az idő, talán rövidesen, amikor Végyváry József képviselő ur és társai revideálni fogják álláspontjukat, mint az a nagy államférfiu, aki ma már árnyék és bocsánatot fognak majd kérni a megbántott 450 ezer zsidó vallásu magyar állampolgártól.

Addig is pedig újra, üzenem Végyváry József képviselő urnak, hogy „a mi jókat nekem kíván, hasonló jókat kívánok én magának!“

Olvasom

De la Rocque ezredes, a francia Tűzkereszt vezére ismét nyilatkozott, a zsidókérdésről. Kijelentette, hogy sem ő, sem pártja nem antiszemita és hogy Franciaországban sohasem verhet gyökeret a fajelmélet, hiszen mindenki tudja, hogy a francia nép kevert és asszimilált elemekből áll.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Helyesen mondotta minap Vázsonyi János parlamenti beszédében, hogy ő nem a zsidóság, hanem csupán a saját nevében nyilatkozik a szőnyegen forgó zsidókérdésről. Így helyes ez ma, mikor a magyar zsidóság tagozottsága úgyis kizárja az egész magyar zsidóság nevében tett nyilatkozatok autentikusságát...

Nem olvasom

Az Omke vasárnapi közgyűlésén a legelőkelőbb kereskedő-vezetők szájából hangzottak el a magyar kereskedők panaszai. Elsősorban nem a zsidó kereskedők panaszkodtak, hanem a keresztények, akik még csak nem is zsidókra panaszkodtak. Sőt! A magyar kereskedők választott és hivatott vezetői nagyon jól tudják, hogy a zsidó kereskedő hatványozottabban szenved. Csupán a vak szélsőség nem látja még, hogy a zsidó kereskedők tönkretételére irányuló akciók nem kímélik a keresztényt sem és ha a dolgok így mennek tovább, tönkremegy az egész magyar kereskedelem.

Nem olvasom

A múlt héten igazán kedves légkörben folyt le az a bankett, amelyet Guttman Mór bácsi aranylakodalma alkalmából rendezett a jótékonyági ügyosztály. A derék ember igazi megbecsülését jelenti, hogy három előjáró és három rabbi beszélt, közöttük különösen ragyogó szellemességgel dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, aki a zsidó életfilozófia problémáiba vezette be a hallgatóságot egy-néhány héber gyök betűinek permutálásával Asztalè szomszédom, dr. Richtmann Mózes azt

hajtogatta előttem, hogy milyen kár, hogy a hallgatóság nem érti a kitűnő poéneket. Ez igaz is volt, de viszont mindenki megértette, hogy a poéneknak a poénje az, hogy a jubiláns még soká tehesen jót.

Nem olvasom

Mohácsi Jenő lefordította németre az Ember tragédiáját. A berlini előadás szinlapján azonban nem szerepelt a neve. saját beleegyezésével. No, most mi a helyzet? A zsidó oldalon azt fogják mondani: „a zsidó a magyar kultúra presztízse érdekében feláldozza nevét.” A másik oldal azonban azt fogja mondani: a tantiemek reményében minden lealáztatást megtűr. Kinek van igaza? Azt hisszük, hogy ő maga dönthetné el a dolgot azzal, ha a tantiemeket felajánlaná a Németországból kiűzött zsidók segélyezésére szolgáló akciónak, a „Wanderfürsorge”-nek, amelyre adományokat szívesen fogad a pesti hitközségnél Zahler előjáró és Galambos főtanácsos úr is.

Nem olvasom

Kazár legendát irt egy szélső jobb oldali lapban Oláh György. Valóban imponál nekünk az a sok héber kifejezés, amelyet használ. Hány zsidó tudná például megmondani, hogy mi az „Judalef auszim”? Hányan tudnák megmondani, hogy mi az „Judalef auszim” és jelenti a hitközség 11 tagú vezetőségét. A legenda folyamán azután az fordult elő, hogy a szadagórai csodarabbit ezzel üdvözlük „boruch atto Adonaj”. Itt meg kell állni. Vagy ismeri az író az általa

A Budai Izraelita Hitközség közgyűlése

A Budai Izraelita Hitközség képviselőtestülete április 28-án és 29-én dr. *Krisztháber Adolf*, majd dr. *Csobádi Samu* enöklete alatt rendes közgyűlést tartott, amelynek napirendjén több érdekes és fontos pont szerepelt. A közgyűlésre felvonult a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártjának ötvennél több képviselőtestületi tagja is. Az egyes közgyűlési tárgyakhoz a Párt több szónoka szólt hozzá és még a túloldal tagjai is elismerték, hogy a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártjának felszólalói magasnívójú vitát rendeztek és komoly, mindvégig tárgyilagos kritikát gyakoroltak.

A közgyűlés első pontja: az elnöki jelentés volt, amelyhez mindenekelőtt dr. *Bene Sándor* szólt hozzá, aki azt kívánta, hogy az elnöki jelentés egyik bekezdését hagyják el, mivel az sérelmes a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártjára, amely állandóan a hitközség békéjének a megteremtéséért küzdött. Azután dr. *Illés Jenő* fejtette ki, hogy milyen sérelem érte a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártját, amikor tagjait az előjáróság és az autonómista-párt nem engedték be számarányuknak megfelelően a különböző bizottságokba. Ezzel az eljárással a budai hitközség vezetősége és autonómista-pártja túltette magát a parlamentáris szokásokon. Dr. *Sebestyén József* tiltakozott az előjáróság ama ferde beállítása ellen, hogy az együttműködés hívei megzavarták a budai lelkek nyugalmát. Az ilyen kijelentésekre a legkevésbé van joga egy olyan hitközségi vezetőségnek, amely országos viszonylatban megbontotta a magyar zsidóság békéjét és szembehelyezkedett a sorsdöntő kérdések tárgyalásánál az egész ország zsidóságával.

A következő napirendi pont: *Gosztonyi Ármin* körzeti enöknek „az autonómia megvédéséről” szóló indítványa volt, amely körül heves vita keletkezett. Több közbeszóló furcsának találta, hogy ezt az indítványt épen olyasvalaki terjesztette elő, aki nemrégiben még egészen más nézeteket vallott.

Dr. *Fábián Béla* a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártja nevében alapszabályellenesnek jelentette ki ennek az indítványnak a tárgyalását. Az alapszabályok szerint a választmánynak kell előkészíteni a közgyűlés tárgysorozatát, már pedig ezt az „autonómia megvédéséről” szóló deklarációt egyáltalán nem vitték a választmány elé. Dr. *Fábián Béla* végül arra kérte az előjáróságot, hogy a budai hitközség békéjét veszélyeztető, sőt annak meghiusítására törő indítványt vegye le a napirendről. Dr. *Hoselitz Árpád* arról beszélt, hogy ez a feltelesen és minden értelem nélkül benyuj-

tott „autonómiavédő” indítvány csak arra jó, hogy valósággal provokálja a képviselőtestület tagjainak egy nagy csoportját.

Gosztonyi Ármin válaszában védeni igyekezett az indítványt, de amikor több közbeszólás figyelmeztette multbeli szereplésére, akkor — anélkül, hogy beszédét befejezte volna, — leült. Ezután *Biró Géza*, a Budai Chevra elnöke, aki az autonómista-párthoz tartozik, azt fejtegette, hogy véleménye szerint sem volt sok értelme az indítvány benyújtásának. Dr. *Berényi Sándor* szintén azon a nézeten volt, hogy ennek a sok viharra alkalmat adó indítványnak a beterjesztésére nem volt szükség és ha tőle függött volna, ilyen indítvánnyal nem jött volna elő. *Sós Endre* visszautasította *Gosztonyi Ármin*nek azt a kijelentését, hogy a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártjának tagjai rosszhiszemű magatartást tanúsítanak. Kifejtette, hogy az ilyen kijelentésre semmi joga nincs annak a *Gosztonyi Ármin*nek, aki többször eljárta a pesti hitközségnél az együttműködés érdekében és szoros kapcsolatokat tartott fenn a Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártjával.

Ezután az 1936. évi zárszámadások tárgyalása következett. *Sebők Zsigmond* pénzügyi előjáró után *Rejtő Ármin* gyakorolt hosszabb kritikát a budai hitközség pénzügyeiről és mindenekelőtt arról beszélt, hogy a hitközség előjárósága jogtalanul járt el akkor, amikor több adót vetett ki és hajtott be, mint amennyire az előirányzat alapján a képviselőtestületől engedélyt kapott. *Rejtő Ármin* rámutatott arra is, hogy a zárszámadások nem tekinthetők reálisoknak, hiszen nem áll az, hogy a hitközségnek 60.800 pengő tiszta vagyona van, hanem ellenkezőleg, a hitközségnél többszáz ezer pengős vagyonihiány mutatkozik. — *Leicht Zsigmond* szintén részletes kritikát gyakorolt a zárszámadásról, amelynek több tételét kifogás tárgyává tett. Végül *Aczél Gyula* azt fejtegette, hogy a kulturális, diákjóléti és szegényügyi kiadásokra a budai hitközség oly minimális összegeket fordít, hogy azok még egy vidéki hitközségnél sem lennének megfelelőek. Már pedig az ország zsidósága elvárhatja, hogy a második legnagyobb hitközség jópéldával járjon elől.

Nagy vita fejlődött ki a Maskil el Dal egyesület elnökének képviselőtestületi tagsága körül. Az előjáróság ugyanis javasolta, hogy a közgyűlés adja meg hivatalból való képviselőtestületi tagságot az egyesület elnökének. Nyilvánvaló, hogy ezzel az előjáróság egy új „hivat” akart behozni a

mint a Maskil el Dal egyesület alelnöke, megpróbálta védelmébe venni az egyesületet, de néhány közbeszólás után maga is kénytelen volt elismerni, hogy az egyesületnek milyen kevés fizető tagja van.

A budai hitközség autonómista pártja természetesen minden javaslatot és indítványt elfogadott, ezzel is tanúságot léve arról, hogy makacsul ha'ad tovább a maga útján és a maga partikuláris szempontjait fontosabbnak tartja a budai zsidóság békejének megteremtésénél.

Képviselőtestületbe, hogy ilyen módon növelje szavazatait, hiszen a Maskil el Dal egyesület nem tartozik a jelentős budai szervezettek közé. Körülbelül nyolcvan tagja van, akik közül huszonötven fizetnek tagdíjat.

A Budapesti Hitközségek Együtműködési Pártja részéről Schwarz József és dr. Sebestyén József tiltakoztak a választók akaratának újabb korigálása ellen és kimutatták, hogy a Maskil el Dal egyesületnek semmi joga sincs a közgyűlési képviselőselethez. Dósi Jenő hitközségi főtitkár,

amelyre esküdött és áhitattal hajolt meg a szent kenet felvételére, amelyet a canterbury-i érsek adott fel, mint ahogyan „Zádor főpap és Nathan próféta felkenték Salamon királyt.” Ezt a hasonlóságot nem mi mondjuk, hanem az angol egyház feje, aki a koronázási szertartást végezte. A leuton erdősötét, ködös homályában ismeretlen, zürzavaros hangok diszharmonizálóan hallatszik, de tuharsozga ezt az angol koronázás tiszta, egyszerű bibliai szöveget, amely hangzani fog az idők végéig...

EGY JO EMBER UNNEPLESE. EV-

tizedek óta működik az összes karitatív egyesületeknél Guttmann Mór, aki minden szabad idejét a jótékony ügyeknek szenteli. Vezetőségi tagja az Achavasz-Reimnek, az Iszgyenek, de főmunkásságát mégis a hitközség jótékonyági osztályain fejtik ki. Most, hogy elérkezett

életének hetvenedik évéhez, mely egybeesik aranylakodalomával, a jótékonyági ügyszály tiszteletére bankettet rendezett, melyen a hitközség, a Chevra és számos egyesület vezetői is résztvettek. Beszédet ünnepelték a jubilánst: dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, Desi Géza dr. Rosenák Miksa dr. és Grosszmann Zsigmond dr. Végül az ünnepelt Guttmann Mór minden egyes felszólalásra reflektálva, megköszönte az elhangzott

HAZASSÁG. Gross Gyulának az Omitkéremplom elnökének lánya Márta Fvázasságort költ. Zoltán Antal Sándor f. hó 23-ikán déli fél 12 órakor a dohányncai templomban. Az esketést végzi dr. Schwarz Benjámin Bethlen-terti rabbi.

Nem duzhatjuk struccként hómokba fejünket és ha a miniszterelnök megállapította, Bethlen István gróf megismételte, hogy igenis van Magyarországon zsidókérdés — kénytelenek vagyunk azt mi is tényként elfogadni. A Talmud szerint mióta a próféták kihaltak, csak a gyengeelméjűek és a gyermekszoktak jóslatokkal foglalkozni. Ennek dacára én mégis alitom és jóslom, hogy zsidó kérdés volt, van és lesz mindaddig, amíg a zsidókérdés üzletet jelent az antiszemitáknak, és ugyszintén a finanszmitáknak. Mellékesen megjegyzem, hogy a mi ösi, hagyományaink szerint nem Habakuk az utolsó próféta.

Nem olvassom

Nemországban törvényesen elismert pallással lett Ludentorf ködös fajmihocsa. A horogkereszt erősbödött az államvallásnak indulo „L-pallással; az új földi istenek segítségével sietnek a Walla halla istenei, akik pedig már régen a „Götterdämmerung” homályában szunnyadtak. Május 12-ikén jelent meg az „L-pallást elismerő rendelet, ugyanazon a napon, amikor VI. Györgyöt a világ egyötödének az uralkodójává koronázták az egész világ fülhallatára. A világ leghatalmasabb birodalmának ura fivőalázattal csókolja meg a bibliai,

Olvassom

A Pesti Chevra Kadisa közgyűlése

Folyó hó 12-én délután 6 órakor tartotta a Pesti Chevra Kadisa rendes évi közgyűlését a képviselőtestület tagjainak óriási érdeklődése mellett *Kramer Miksa* kormányfőtanácsos, elnök elnöklete alatt. A Szentegylet előljárósága részéről jelen voltak: *Dési Géza* dr. és *Lunzer Pál* alelnökök, *Bánó Dezső*, *Beck Jenő*, *Eisnmann Gyula*, *Fürst György*, *Komját Ernő*, *Landesmann Márk*, *Steiner Marcell* és *Wertheimer Lajos* előljárók. A Pesti Izr. Hitközség részéről jelen voltak: *Glückstahl Samu* dr. elnökhelyettes, *Barna Károly* dr., *Frey Kálmán*, *Nagy Andor*, *Rosenák Miksa* dr. és *Zahler Emil* dr. előljárók.

Jelen voltak továbbá: Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, dr. Groszmann Zsigmond, dr. Farkas József, dr. Schwartz Benjámin, dr. Schmelzer Izsák, dr. Scheiber rabbi; dr. Gál Jenő, Goldfinger Gábor, dr. Heidelberg Márton, Herczeg Sándor, Horváth Miksa, dr. Rosenák Miksa, dr. Spitzer József, dr. Stein Emil, Wertheimer Adolf, dr. Barna Károly, Halász Manó, dr. Vázsonyi János, Eppler Sándor főtitkár, Kóbor Tamás író, Darvas Nándor, alezredes, dr. Friedrich Tivadar, Aczél Armand, Ágoston Manó, Angyalffy Sándor, Armuth Márk, Árvai Henrik, alsóterényi Auer Róbert, Baál József, dr. Balázs József, Bamberger Andor, Bán Ignác, Bánó Dezső, Bartos Jakab, Bauer Mór, Baum Mór, Beck Jenő, Benedek Dezső, Berkény Béla, Berényi Márkus, Berger Miksa, Berkovics Péter Pál, dr. Bernfeld Izsó, Bien Ernő, Bienenstock Vilmos, dr. Burger Dénes, Büchler Izsó, Czukor László, Dános Géza, Déri Vilmos, Deutsch Jenő, Deutsch Károly, Dinner A. Emil, Ébner Izsák, Edelmann Jakab, Elek Arthur, Engel Nándor, dr. Erdély Dezső, Fischhof Béla, dr. Földes István, Fried Ferenc, Gál Béla, Gerő Márton, Glaser Lipót, Goldfinger Gábor, Griesz Arnold, Grosz Miksa, Guftmann Mór, galgóczi Heteés Mór D., Hoffmann Benedek, Hoffmann Samu, dr. Kahan Nison, Kallós Vilmos, Kardos Arthur, Károlyi Ármán, dr. Kerekes Ödön, Kertész Imre, Kraszner Lajos, Krausz Ede, Kuliner Gyula, Kún Dezső, Latter Mór, Leopold Gyula, dr. Lichtenstein Salamon, Nemes Henrik, Neumann Fülöp, Oser Jakab, dr. Patai Samu, dr. Radvány Manó, Reichenberg Jakab, dr. Sallai Ábris, Schalk Ferenc, dr. Schäfer Zsigmond, Schlanger Mór,

Schwartz Jenő, Schwartz Sándor, Schwartz Viktor, Sebestyén Benő, Simonyi Albert, dr. Simonyi Simon, Singer Ábrám, Soltész József, Steiner Mihály, ifj. Stern Sándor, Szabó Rezső, Tauszig Vilmos, Vágó Ernő, dr. Vajda Vilmos, Vajna József, Vámos Henrik, Weil Henrik, ifj. Weisz Gyula, Weisz János, Weisz Mór, Weisz Vilmos, Wertheimer Soma, Wieselmann Rezső, Wilhelm Fülöp, Fried Róbert, Friedmann Márton, Galambos Jenő, dr. Hernád Henrik, Tillemann Sebestyén, Vető Arnold, dr. Weinberger Lipót, Weisz József.

A KÖZGYŰLÉS LEFOLYÁSA

Napirend előtt elnök kegyeletes szavakban emlékezett meg ama súlyos csapásról, mely *Stern Samut*, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség érdemes elnökét hitvesének elhalálózásával érte. A nagy veszteségből, mely hitközségünk elnökét nemeslelkű hitvesének elhalálózásával érte, a Chevra Kadisa is mélységes együttérzéssel veszi ki részét. A Nagyasszony emlékét megörökítendő, a Chevra Kadisa előljárósága elhatározta, hogy a régebben nevére létesített alapítványt 10.000 pengőre fel emeli, mely alapítványi kamatok minden évben, a nemeslelkű Nagyasszony halálózási napjának évfordulóján, szegény, beteg asszonyok között fognak kiosztásra kerülni.

Ezután elnök felkérésére

LUNZER PÁL

alelnök tett jelentést a Chevra Kadisát az elmúlt közgyűlés óta ért veszteségekről.

Kegyelettel emlékezett meg báró dr. Kohner Adolf választmányi tagról, aki mint a VI. izr. községkerület és az Országos Iroda nagynevű elnöke, kiváló érdemeket szerzett a felekezeti élet terén. Megemlékezett Hajdu Marcell dr. hitközségi elnökhelyettesnek, Löw Sámuel dr. a kórházi bizottság elnökének, Blum Ödön dr. volt hitközségi előljárónak, valamint Pajor Vilmos választmányi tagnak elhalálózásáról, méltatta a Chevra Kadisa, valamint a felekezet körül szerzett érdemeiket. Megemlékezett fegyverneki Frommer Rudolf felsőházi tag, Gold Simon dr. választmányi tagoknak elhalálózásáról, akik mindenkor nemes megértéssel voltak a Szentegylet eszméi iránt. Majd Hönig Antal, ifj. Kohn Vilmos, Klein Miksa, Kunstädter Adolf és Fenyves Ignác elhunyt képviselőtestületi tagok érdemeit

méltatta. Megemlékezett továbbá Schnur Henrik, Neuwald Samu, Szatmári Béla képviselőtestületi tagokról. Méltatta a megdicsőülteknek a Chevra Kadisa körül szerzett érdemeiket. Indítványára a közgyűlés a megdicsőültek elvesztése feletti fájdalomnak adott kifejezést és emléküket az ülés jegyzőkönyvében örökítette meg.

KRAMER MIKSA BESZÉDE

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Az 1936. év október havában lefolytatott ösválasztások óta első ízben jöttünk össze rendes közgyűlésre. Ezen ösválasztáson — amelyen 3000 tagtársunk vett részt — imponánsan nyilatkozott meg a tagjainak szeretete és ragaszkodása a chevra kadisa vezetőségével szemben. Ne vegyék szerénytelenségnek tőlem, ha azt mondom, mélyen tisztelt közgyűlés, hogy ezt a szeretetet és ragaszkodást a chevra vezetősége megérdemli. De szükségünk is van hittestvéreink ragaszkodó szeretetére, mert csak úgy vagyunk képesek megfelelni a mai nehéz időkben a chevra kadisa hivatásának. És amire — mint tudni méltóztatnak — chevra kadisánk történetében alig volt példa, a chevra egyik volt előjárója ellenzéki pártot alakított. Annak dacára, hogy ez a párt szavazatoknak 3 százalékát sem tudta a legerősebb agitáció mellett megszerezni, jónak látta a választást petícióval megtámadni. Minthogy a választások az alapszabályok szigorú betartása mellett folytak le, a petíciót a székesfőváros polgármestere I. fokon hozott véghatározatával elutasította. De ebbe sem nyugodtak bele, hanem folytatják áldatlan és testvérietlen egységbontó munkájukat szent intézményeink ellen.

Nem hallgathatom el azt a meggyőződésemet, hogy végtelenül szomorú, hogy a mai viszonyok között, amikor a chevra vezetősége annyi szeretettel, odaadással és önfeláldozással végzi szent és ne-

hez feladatát, akad zsidó ember, aki bármely oknál fogva, ilyesmire vállalkozik, vagy ehhez oda adja magát. Hiszen méltóztatik tudni, mélyen tisztelt Közgyűlés, hogy a forradalom és a kommun után chevra kadisánk mindenből kifosztva, hevert a romokban és két évtizednek önfeláldozó, éjjelt napallá tevő munkájára volt szükség, hogy a chevrat újból felépítsük és azt arra a nivóra emeljük, amelyen ez ma áll. Aki erre képes volt, az sem e chevra munkáját, sem chevra kadisánk intézményeit nem ismeri. De ezek a cselekedetek bennünket nem kedvetlenítenek el és nem fognak bennünket további munkánkban akadályozni. Tovább is önzetlenül, hűséggel és szeretettel fogunk dolgozni chevra kadisánkért és intézményeiért, amely munkáért mi soha senki részéről hálát nem vártunk. Az Önök bizalma, szeretete és ragaszkodása ad erőt, hogy szent munkánkat tovább folytathassuk hitünk és a szenvedő emberiség javára.

Dr. ENDREI S. HENRIK

Ezután *Endrei S. Henrik* igazgató-főtisztviselő terjesztette elő a szentegyletnek 1936. évi jelentését. A jelentés felöleli a szentegylet egész munkásságát. A bevételek az 1936. évben kitétek 1,624.211.— pengőt, a kiadások 1,675.393.— pengőt, úgy, hogy 51.182.— pengő volt a hiány, szemben az előirányzott 101.950.— pengővel.

Az Aggok-házára, melyben 220 elagott férfi és nő nyer élethossziglani díjtalan ellátást és ápolást, 141.163.— pengőt fordítottak. Az Aggok-háza elnöke: *Kramer Miksa*, alelnökei: *Agoston Manó*, *Fried Armin*, *Popper István*, *Schlesinger Bertalan* és *Wertheimer Lajos*; gazdasági előjárói: *Árvai Henrik*, *Böhm Nathan*, *Breuer Gusztáv*, *Goldfinger Gábor*, *Kleinberger Antal*, *Schwarz Viktor*, ifj. *Weisz Gyula* és *Weisz János*.

A Szeretetházra, valamint Szeretetházra, melyben 70 gyógyíthatatlan és 110 gyógyítható beteg nyer ápolást, 273.596.— pengőt fordítottak. A Szeretetház elnöke: *Lunzer Pál*, alelnökök: *Bánó Dezső*, *Beck Jenő* és *Fürst György*; gazdasági előjárók: *Fuchs Lipót*, *Gál Béla*, *Gaiduschek Marcell*,

Kallós Vilmos, Kohn Hugó, Munk Gábor és Reich Samu, kik nagy szeretettel és odaadással foglalkoznak az intézet ügyeivel. A Szeretetház igazgató-főorvosa: Kövesi Géza dr. egészségügyi főtanácsos. Boldogult dr. Pauncz Sándor, a Szeretetkórház nőgyógyászati osztálya kiváló főorvosának elhalálozásával megürült nőgyógyászati osztályra az előjáróság Bleuer Géza dr. és Feuer György dr. főorvosokat választotta meg.

A Felnőtt Vakok Otthonában 100 beteg és vak nyer ápolást és ellátást. Az intézetre fordított kiadás az 1936. évben 68.027.— pengőt tett ki. Az intézet élén *Dési Géza dr.* mint elnök, *Beck Jenő, Komját Ernő* és *Steiner Marcell*, mint alelnökök működnek; mint gazdasági előjárók: *Deutsch Károly, Elek Arthur, Horváth Miksa, Károlyi Armin, Mezőfi Vilmos, Molnár Gyula, Spitzer József dr.* és *Wiener Mór* foglalkoznak szeretettel az intézet ügyeivel.

A Menedékházra, melyben 55 egyén nyer részben díjlan lakást és kik közül 39 teljes ellátásban is részesül, 31.380.— pengőt fordítottak. Az intézet elnöke: *Eisermann Gyula*, alelnökei: *Bánó Dezső, Landesmann Márk.* mellettük, mint gazdasági előjárók: *Dinner A. Emil, Epstein Manó dr., Herczeg Sándor, Kuliner Gyula, Reichenberg Jakab, Rechnitzer János, Schwarcz Adolf* és *Vámos Henrik* fáradoznak.

Az intézetek gazdasági ügyeit *Bánó Dezső* és *Fürst György* előjárók látják el; a házak kezelésének ellenőrzését *Steiner Marcell* előjáró intézi.

Segélyezésekre, valamint az intézmények támogatására 146.000.— pengőt fordítottak. Az Izraelita Kórház, valamint a Bródy kórház fenntartásához évi 50.000 pengővel járul hozzá, konduktusokra a Pesti Izr. Hitközségnek 125.000.— pengőt fizetett a chevra kadisa, szertartási kiadásokra és sírásókra 54.950.— pengőt, temetők kezelésére, valamint sírok ápolására, utak készítésére 307.914.— pengőt, ingyenes temetésekre és szállításokra 86.884.— pengőt, nyugdíjintézeti járulékra és kegydíjakra 55.800.— pengőt, egyéb dologi kiadásokra, házak kezelése, adók stb. 179.987.— pengőt fordítottak úgy, hogy az összes kiadásoknak több, mint 90 százalékát kegyeleti és jótékony célokra fordították.

A jelentéshez elsőnek hozzászólt:

Dr. GLÜCKSTAHL SAMU

Tolmácsolta a családi gyásza miatt távol maradt Stern Samu üdvözlőit, majd ezeket mondta: Évek óta járok el a Chevra közgyűléseire, hogy bizalmamnak és nagyrabecsülésnek adjak kifejezést a Chevra céljai és vezetősége iránt. A Chevra céljai magasztosak, sőt,

C1

Ez tibi!

Tibi sok kellemes órát fog szerezni az embereknek.

Stühmer.

mint a Chevra neve mondja, szentek, nemcsak kegyeletteljes jellegük miatt, hanem főleg azért, mert intézményesen szolgálják az emberszeretetet és mindezt oly mértékben és terjedelemben végzik, hogy a társadalom más egyesülete, vagy intézménye nem tudja vele a versenyt felvenni. És ezeket a feladatokat még magisztrátus végzi, melynek élén halad az elnök, egy ősz patriarka, aki iránt mindig a legnagyobb szeretettel és hódolattal viseltettek, mert feladatát hittel és szent elhatározással végzi. Akinek

oldala mellett ott áll az igazgató, aki hozzá méltó buzgósággal élethivatásának ismeri el a nemesnek és jónak gyakorlatát. Mellette az előljáróság tagjai, akik egymás iránt a legnagyobb buzgalommal törekszenek a kegyeletes testület céljainak megvalósításán. Kivánom, hogy most, amikor egy félrevezetett közvélemény a zsidóság ténykedéseit állandóan bírálja, a Chevra klasszikus bizonyítékot nyújtson a zsidóság nagy erkölcsi kvalitásai és amellet, hogy a zsidóság milyen magas vezetőszeretpet tölt be a szociális feladatok megoldása terén.

Dr. DÉSI GÉZA

A Szentegylet működéséről csak a legteljesebb dicséret hangján szabad megemlékezni. Betölti hivatását, minden tényező teljesíti kötelességét, a hivatalosak hivatottak is, fáradhatatlan buzgalommal és lelkesedéssel, igen nehéz viszonyok közt nagyon szép eredményeket értek el. A legiőbbet és a legszebbet, ami ma lehetséges. Valóban őszinte hálával és dicsérettel kell köszönetet mondunk Kramer Miksa elnöknek és kiváló vezérkari főnökének, dr. Endrei Henrik igazgatónak, valamint a vezetőség minden tagjának, s a kitűnő tisztviselői karnak. Ez a gyönyörű eredmény, kell, hogy példaadással és buzdításul szolgáljon. Azt bizonyítja, hogy vállvetett munkával, őszinte együttléssel, Istenben és magunkban bizva, egymásra ualtságunk tudatában, a szolidaritás parancsát követve, minden meg nem értés, félreértés vagy közöny ellenére is, milyen nagyszerű eredményeket lehet elérni. Az áldozatos és lelkes szegénység gyümölcsözőbb és értékesebb, mint az önző, rideg gazdagság. ha összetartunk szívvvel, lélekkel és munkával, úgy még a mai időkben is életképesek vagyunk, s bizhatunk jobb napok elkövetkezésében.

Dr. GÁL JENŐ

Ennek a szent egyesületnek — mondta Gál Jenő dr. — jelentősége sohase volt olyan mélyreható, mint a mai szomorú időkben. Ha mentsvára volt a szükölködőknek, vigasza a szenvedőknek és orzöje Izráel halottai emlékezetének: ma védőbánya is e szomorú napokban. Mit is feleljen Izráel azoknak, akik nem ismerhetik és ezért nem érzik a mi hitünket, akik fel se foghatják mit jeleni az.

az Egyisten eszméjéért élni és ha kell meghalni.

Ha eddig — mondta Gál Jenő — „néma borongással” ürtük a tömérdek megaláztatást, gunyt és mellőzést, most érkezett a beszéd ideje. Ha azt mondják, hogy ötezer éves kultúra a mi birtokunk, ha azt mondják, hogy fölőnyesek a képességeink, ha azt mondják volt részünk Magyarország régi nagy jólétének megteremtésében: akkor tegyünk most mindenről tanuságot értelmes, meggyőző, komoly és sohase fennhéjázó érveléssel, mutassuk meg, hogy ötezer év kultúrája nemcsak lenézi, de sohase alkalmazza a barbarizmus nyers és durva eszközeit. És innen merítsünk. Ennek a szent helynek tradicióiból, meg az elődök nemes példáiból, hogy se fenyegetés, se félreismertetés nem tántoríthat el bennünket meggyőződésünktől és a hitünkre is épített magyar hazafiságunk sziklavarából ki nem mozdíthat bennünket. A mi ajkainkon nem biztatás, hanem fogadalom a Szózat szava „itt élned, halnod kell.” És mert a Szent Egylet vezetői minden lépésükkel, minden cselekedetükkel ezt a gondolatot igazolják, ezért vagyok irántuk rendíthetetlen bizalommal és fogadom el előterjesztéseiket.

DR. BURGER DÉNES

adott lelkes szavakban kifejezést annak a mélységes tiszteletnek, ragaszkodásnak és nagyrabecsülésnek, mely a chevra minden tagját a vezetőséggel szemben eltölti. Rámutat arra az önfeláldozó nagy működésre, mellyel a chevra vezetői romjaiból felépítették a szent intézményt.

Ezután az 1937. évi költségvetést tárgyalták. Előirányoztak bevételek címén 1,575.000.— pengőt, kiadások címén 1,704.800.— pengőt, úgy, hogy 129.800 pengő hiányra számít az előirányzat.

A számvizsgáló bizottság tagjaiul az 1937. évre megválasztottak: *Árvai* Henrik, *Gaiduschek* Marcell, galgóczi *Heteés* Mór D., *Károlyi* Ármin, *Vas* Lajos, *Weiner* Samu.

Ezután az alapszabályok módosítása tárgyában hozott a közgyűlés határozatot, és a közgyűlés *Schreiber* Lajos rabbi imája után lelkes hangulatban véget ért.

Két sirkőavatás

Igen nagy közönség vett részt dr. Schönfeld József barátom síremlékének felavatásán. A jelenlevők közül sokan az egész ünnepeket élménynek fogják magukkal hordani. Az elhunyt barátai felhasználták az alkalmat, hogy kihangsúlyozzák magasztosságát, fontosságát annak az eszmének, amelynek szolgálatában állott egész életében Schönfeld József. A szónokok mindegyike kidomborította az elhunyt egyéniségének azt a nagy ideális értékét, hogy a cionizmus eszméjét hirdette, amint a sírfelirat mondja: „a szó és a toll lángjával küzdött Cionért és népünkért.” Ha ez a síremlék-avatás egy kicsit propagandaszitikus is volt, úgy ez nem róható fel hibául, mert meggyőződésből, elvi szolidaritásból fakadt és megtartotta a kellő etikai és esztétikai szintet.

Mindezt azért említjük ki, hogy ezzel

szemben sajnálatosan állapítsuk meg, hogy a Schönfeld sirkő-avatást követő héten dr. Blau Lajos szemináriumi rektor síremlékének felavatása úgyszólván a nyilvánosság kizárásával folyt le. Akárhogy is vesszük a dolgot, a család szempontjait össze kellett volna egyeztetni a zsidó köznek magasabb érdekeivel. *Illetékes részről, különféle oldalról ebből az alkalomból fel kellett volna hangzaniok a zsidó tudomány ápolása, az igazi rabbierevények kultiválása, a zsidóság vallási értékének megbecsülése melletti becsédeknek.*

Mindannyian tudjuk, hogy dr. Blau Lajos szellemében való lett volna az, hogy az ő macévája mellett szót kapjon a zsidó szellemiségnek és etikának minden túlzástól ment, de meleg érzésű méltánylása.

Felekezetünk és sajtója

Köztudomású dolog, hogy a kormányhoz közelálló és a hitlerizmussal rokonzenvező jobboldali lapok zsidózása a legutóbbi időben (bizonyára felsőbb helyről jövő nyomásra) elhalkult. Ezt mindenesetre nagy eredménynek kell feltüntetnünk a magyar zsidóság nyugalma szempontjából, tekintettel arra, hogy az utolsó hónapokban ennek a sajtónak felelősség nélküli és felületes izgatása komolyan veszélyt jelenthetett a zsidóságra. Érdemes megállapítani ezzel kapcsolatban, hogy *a felekezeti sajtó valóban megtette kötelességét ezekben az utolsó hónapokban.* Minden igazságtalan támadásra reagált, minden rosszakaratú beállítást több-kevesebb tehetséggel visszautasított és megmutatta, hogy erkölcsileg a zsidóság ebben a hadjáratban mindenképpen fölényben van. Az elmúlt hónapok bebizonyították, hogy a felekezeti sajtóra szükség van. Szükség van, mert befelé megerősíti a zsidó önérzetet, ápolja az erkölcsi és történelmi közösségen alapuló szolidaritást és meggátolja azt, hogy a gyűlölet sok hazugságát a zsidóság kritikával nem bírja és a zsidó tudás fölött nem rendelkező része elhigye. A felekezeti sajtó ezekben az időkben úgy tett, mint ahogy Ezékiel próféta szólt az igazi pásztorról: „az

eiveszettet megkeresi, az elütöttet visszahozza, a megsebesültet kötözgeti, a betegget erősíti.”

A felekezeti sajtó fontosságát el kell ismernie mindenkinek, de viszont önmagunknak is be kell vallani, hogy *bizonyos mértékben javulnia kell tartalmában és nivóban.* Némelykor eiképesztő tudatlanság nyilatkozik meg egy-egy cikkben. Ez nemcsak azért baj, mert mutatja, hogy a cikkíró vagy a szerkesztő nincs tisztában a dologgal, hanem azért is lesújtó, mert a közönség körében nem igen törődnek vele, aminek legjobb bizonyítéka, hogy egy-egy vad dolog után nem reagálnak az előfizetők. Lehetetlennek tartjuk, hogy például egy-egy járatlanságot tartalmazó cikkben foglaltakról nem volna külön véleményük a vidéki rabbiknak, akik ráérnek figyelmesen olvasni. De sohasem nyilvánítják kritikájukat. Mi ez? *Diplomatikus eljárás, vagy közömbösség?* Az egyik ép olyan nagy baj, mint a másik. Néhai Schächter Miksa sebésztanár, aki mint pozitív zsidó, mint ember és mint publicista egyaránt kiváló volt, egy „orvos a törvényszék előtt” című fejtegetésében megállapítja, hogy a bíróság legtöbbször felmenti az orvost, ha a páciens gondatlanság, vagy tudatlanság által okozott károkért beperli, de

ő ebben nem lát örvendetes jelenséget, ellenkezőleg; az orvosi tudomány ellenőrizhető korrektségének tagadása nyilatkozik meg benne. A felekezeti sajtó nem kér ilyen elnézésből. Milyen igaz, amit a régi anekdota mond, Plátóval kapcsolatban, ki azt hangoztatta mestere felé: Verj meg, csak hallgass meg. Az őszinte felekezeti sajtó is ezzel a kéréssel fordul a hozzáértő közönségéhez.

A laikus közönség nagyrétege (ha őszinték akarunk lenni) két ellentétes szempontból nézi a felekezeti sajtót. Az egyik rész azt szeretni, ha ez a sajtó fenegyerekeskednék, ha mindenbe belekötne, ha pikantériákat, leplezéseket közölne. Természetesen ez a mai viszonyok mellett, a zsidóság mai nehéz helyzetében, veszedelmes játék volna. Ezért el kell ismerni, hogy *a felekezeti sajtó inkább vállalja az unalmasság ódiúját, de felelősséggel akar dolgozni.*

A közönség egy másik része viszont csak hódolattól csepegő cikkeket szeret. Minden

kritikai szót felségsértésnek tekint. Legalább úgy tünteti fel a dolgot. Ebben a tekintetben a felekezeti sajtó némely orgánuma túlzásba esik, mintha meg akarná mutatni, hogy nincs annyi dicséret, amennyit felekezeti vezéreink el nem viselhetnének.

E két ellentétes szemponttól eltekintve, a túlzásokat kerülő sajtó igenis nagyon fontos. Éppen ezért a felekezet becsületbeli kötelessége, hogy *kritizálja, de támogassa is a sajtót.* Egyenesen diszkvalifikáló legyen, ha valaki kijelenti, „nem olvasok felekezeti lapot”. Igenis diszkvalifikáló legyen, akár rabbi mondja, akár laikus. Nem volna szabad előfordulni, hogy *a felekezeti életben szerepet játszó férjiaknak büdzséjében a sajtótétel még fillérekkel se szerepeljen.*

Minden ország zsidóságának olyan sajtója van, mint amelyet megérdemel. A magyar zsidóság a mainál talán jobb felekezeti sajtót érdemelne, ha megtenné vele szemben erkölcsi, szellemi és anyagi kötelességét.

HÁZASSÁG. K r a s z n e r Lajos, az Omke alelnökének fia, Dr. Kraszner János, május 23-án déli tizenkét órakor tartja esküvőjét a Dohány utcai templomban Szabó Mártával.

AZ UJPESTI DR. VENETIANER LAJOS EGYESÜLET 40 ÉVE. Dr. Friedmann Dénes, a népszerű újpesti főrabbi megírta a nagymúltú és nagyrahivatott újpesti kultúregyesület történetét. Az érdekes összeállítású könyvből megismerhetjük a hagyományos kultúrunkát végző Venetianer-egyesület értékes működését, amelyet 1925 óta Bartha Dezső elnök irányít nagy buzgalommal és rátermettséggel.

AZ IZR. FELEKEZETI ALKALMAZOTTAK ORSZ. EGYESÜLETE május hó 6-án tartotta rendes közgyűlését. Elnöklő

Diósi Jenő főtitkár őszinte megindultsággal emlékezett meg azokról a súlyos veszteségekről, melyek az egyesületet az elmúlt évben érték, majd beszámolt az elmúlt évben végzett munkákról, kifejezést adva annak, hogy az egyesület létezésének az adja meg a biztos erkölcsi alapját és fejlődésének biztonságát, ha kimerítő programja van és ha a programban lefektetett elvekért küzdelem folyik. Távvaltatták a zárószámadások és a számvizsgáló bizottság jelentése, melyet a közgyűlés egyhangulag elfogadott. A közgyűlés ezután letárgyalta a költségvetési előirányzatot, melynek elfogadása után a közgyűlés véget ért.

AZ ARDEALI ORSZÁGOS IZRAELITA IRÓDA jubiláris kongresszusa. Május 2. és 3-án zajlott le Oradeán a nyugati szertartású izraelita országos iroda tizenöt éves jubiláris kongresszusa, melyen dr. Adorján Ármán elnökölt. Az elnök tizenöt éven keresztül töltötte be felelősségteljes pozícióját. A jubiláris kongresszus keretében kegyelettel áldoztak Kecskeméti Lipót emlékének.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám 16.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty ucca 47/a. — Telefon: 1-281-98.